

at opgaven måske ikke tidligere har været taget tilstrækkeligt alvorligt. I den efterfølgende diskussion blev der rejst spørgsmål omkring arbejdsgruppens arbejde i forhold til bl.a. staldsystemer, klimabelastning, definitioner af normtal og sammenligning til gødningsregnskaberne. PLU anførte, at det er vanskeligt at sætte kriterier for alle kombinationer af staldsystemer, og at der generelt må prioriteres i det omfattende arbejde.

LEK efterlyste en egentlig definition af, hvad normerne skal udtrykke, herunder hvorvidt normerne skal tages som udtryk for en gennemsnitsproduktion af næringsstoffer af lager fra forskellige dyregrupper for Danmark.

ESK spurgte, om der var behov for de mange personer, som er involveret i arbejdsgruppen. Hertil svarede PLU, at han vægtede faglighed højt og TOHOBO, som er med i arbejdsgruppen, fandt, at arbejdsformen fungerer. Det var ønsket, at det udefra tydeligt skulle kunne ses, at SEGES/erhvervet indgår i arbejdsgruppen.

HBA havde i en mail givet forslag til kommissoriet og tilkendegivet, at hun lagde vægt på en samlet dokumentation af beregning af normtallene for husdyr, og at hun forventede, at en sådan var klar ved næste møde i udvalget. IKT videresender HBAs mail til PLU.

Det blev aftalt, at PLU udarbejder et revideret kommissorium, som rundsendes til Normudvalget senest 1. september, hvorefter det diskuteres på næste møde i Normudvalget.

Ad. 4. Status og fremtid for arbejdet i Prognoseudvalget vedr. kvælstofprognose og treårige gødningsnormer. TOHOBO orienterede om arbejdet i Prognoseudvalget. Prognoseudvalget indstilling var, at kvælstofprognosen i 2020 fastsættes som i 2019, dvs. på baggrund af jordprøver suppleret med NREMO-beregninger. Prognoseudvalget forsætter sit arbejde i 2020 med de opgaver, som er nævnt i kommissorierne for hhv. kvælstofprognose og treårige normer.

Ad. 5. Metoder og problemstillinger ved indstilling af kvælstofprognose 2020 samt treårige normer 2020/21-2022/23. IKT rejste problemstillinger vedr. indstilling og omfang af kvælstofprognosen. Det drejer sig bl.a. om, at jordprøverne, der ligger bag prognosen, ikke udtages, hvor der tidligere har været efterafgrøder, mens prognosen i praksis omfatter arealer dyrket med efterafgrøder. Det stigende areal med efterafgrøder betyder, at andelen af jordprøver udtaget i vintersæd øges. Dette rejser en anden problemstilling vedr. tidlig såning af vintersæd, som kan påvirke $N_{\min}$ på udtagningstidspunktet. En yderligere problemstilling er, NREMO ikke viser prognoseparametre for vårbyg men til gengæld for grovsand.

LEK redegjorde for, prognosen fagligt set kun burde gælde for arealer uden væsentlig kvælstofoptag efterår, og at problematikken vedr. prognosearealer og -afgrøder bl.a. indgår i GUDP-projektet SAT-N, hvor også AU deltager. Prognosen skal kunne håndteres administrativt og bør ikke ændres hvert år, men det bør overvejes, om prognosen alene skal gælde for vintersæd. Det blev aftalt at udarbejde et notat med LEK som tovholder, som skal beskrive problemstillinger og forslag vedr. en fremtidig prognose. Notatet forventes at foreligge 1. december.

I forbindelse med treårige kvælstof- og husdyrgødningsnormer var der gennemført flere analyser på AU og IFRO. JLJ præsenterede på baggrund af Landsforsøgene en analyse af udvikling i økonomisk optimale kvælstofnormer for vinterhvede, vårbyg og vinterbyg. I analysen var anvendt et gennemsnit over ti år, som det sker i normsammenhænge. Efterfølgende præsenterede IKT en tabel med jordtypevægtede økonomisk optimale kvælstofnormer fra 2005/06-2018/19 fastsat efter den gældende procedure for det enkelte år. Endelig præsenterede JEØ en økonomisk analyse, der viste afvigelser fra gennemsnitlig optimal kvælstoftildeling og afledte økonomiske tab bestemt i perioden 2000-2019 ud fra forskellige prisforudsætninger for kvælstof gennem det enkelte år. Generelt var udsving og

afvigelser mellem årene meget beskedne ved at fastsætte treårige normer frem for årlige kvælstofnormer. Der var enighed om at indføre treårige kvælstofnormer.

De treårige normer skulle følges af en klausul om, at normerne i løbet af den treårige periode kan ændres, hvis der er udsving i f.eks. prisforhold i et omfang, der på forhånd er defineret. JEØ anførte, at prognoseudvalget kunne udarbejde sådanne definitioner til en "kattede", hvilket skulle skrives ind i den foreliggende Drejebog. Problemstillingen tages op igen på mødet til december.

HKJ efterspurgte opfølgningen jf. referatet fra seneste møde vedrørende separate og lavere og mere retvisende normer til humusjorde bl.a. som følge af NREMO-analyserne, en problemstilling som der ifølge TOHOBA og HKJ er stort fokus på i ministeriet. Det blev aftalt, at LEK gennemfører en analyse og udarbejder et notat omkring normer på humusjorde. Notatet forelægges på mødet i arbejdsgruppen i februar og diskuteres på mødet i Normudvalget i marts 2020, så der kan tages stilling til separate normer for humusjorde fra næste år i forbindelse med overgangen til treårige normer.

PLU præsenterede en analyse ("stress-test") af treårige normer for udskillelse af N og P i husdyrgødning. Sammenlignet med kvælstofnormer til afgrøder, kan der på fodringssiden hurtigere ske ændringer, der påvirker udskillelsen. Ifølge PLU er der i arbejdsgruppen generelt en positiv indstilling til treårige normer for husdyrgødning, men der forventes fortsat beregnet årlige normer, der bl.a. anvendes af DCE. Problemstillingen om at bruge enårige normer i nogle sammenhænge og treårige andre i andre blev diskuteret, og det blev fundet ikke at være en brugbar fremgangsmåde. Emnet vil blive taget op igen på mødet i december sammen med en diskussion af muligheden for at anvende trends ved fastsættelse af de treårige normer. HKJ pointerede, at husdyrnormerne direkte påvirker kravet til udbringningsarealets størrelse, hvorfor en overgang til treårige normer vil give erhvervet bedre muligheder og tid til at tilpasse sig ændringer. Det skal i den forbindelse overvejes, hvordan ny viden, som medfører større spring, tidsmæssigt skal håndteres.

Ad. 6. Udnyttelse af kvælstofnormerne. BHJ præsenterede en analyse af udnyttelse af kvælstofkvoten 2014-17, herunder hvor stor en andel landmændene har brugt af den øgede kvælstofnorm, samt hvorvidt merforbruget af kvælstof var som forventet i Fødevarer- og Landbrugspakken (FLP). Analysen viste, at kvælstofkvoten i dag er noget lavere end forventet i FLP pga. afgrødeændringer, prognose og andre justeringer. Udnyttet kvote udgjorde ca. 6 % 2014-17. Plante og kvægbedrifter har den laveste udnyttelse af kvoten, mens udnyttelsen stiger med husdyrintensitet. LEK mente, at set fra normarbejdet var det tilfredsstillende, at stigningen i kvoten stort set udnyttedes, men at den "for høje kvote" i FLP har udløst et for højt areal med målrettede efterafgrøder, da forbruget i tons N er noget lavere end forventet i FLP.

Ad. 7. Næste møde: dagsorden, oplæg mm. Næste møde blev aftalt til onsdag den 11. december. IKT indkalder.

Ad. 8. Eventuelt. PLU oplyste, at husdyrgødningsnormerne som de fremgår på hjemmesiden og af indstillingen til Landbrugsstyrelsen afviger i forhold til medregning af udearealer hos fjerkræ. Det har ikke været muligt at finde årsagen til denne forskel, som har eksisteret i mange år. Historisk har gødning afsat i udearealerne ikke været medregnet i normtallene for husdyrgødning hos fjerkræ, mens de fremgår af tallene som AU opløser på nettet. Denne diskrepans vil have særlig fokus ved næste møde i normudvalget for husdyrgødning, hvor hele begrebet "udeareal" diskuteres på tværs af husdyrarterne

HKJ oplyste, at bidraget fra udearealer har indgået i forarbejdet til husdyrbrugloven og dermed indgår i beskrivelserne i lovbemærkningerne og svar til Folketinget (f.eks. besvarelsen af spørgsmål 10 til husdyrbrugloven L114). Beregningerne hertil er udarbejdet på baggrund af normerne, som de fremgår af hjemmesiden. Det er derfor ifølge HKJ nødvendigt ved først givne lejlighed at ændre indstillingen, så gødning afsat på udearealer indgår

i indstillingen. Dette princip følger også af Nitratdirektivet og anvendes for alle andre dyretyper, som kan være udegående. Bidraget fra udearealer har også været indregnet i miljøgodkendelser fra før 2017, dengang godkendelserne også omfattede arealdelen. Den præcise udmøntning af bidraget fra udearealet fra fjerkræ tages op i Normudvalget.